

Pedagogická psychologie *(skupinové, kolegiální řešení problémů)*

Semestr: jaro 2023

Prožívané problémy učitelů

- Zcela jednoznačně převládá „výchovná“ tematika nad vzdělávací (aktuálně částečná změna – žáci z Ukrajiny);
- velmi časté dotazy typu *Jak zvládnout...*, *Jak vyřešit...*, *Co mám dělat, když...*;
- poptávka po univerzálních návodech pro práci se žáky – tzv. „kuchařky“;
- nejistota, obavy ze selhání, strach, zoufalství, apatie, únava...;
- tendence vyučujících zbavovat se zodpovědnosti za dění ve třídě;
- hledání „viníků“ na straně žáka a jeho rodiny;
- upevňování negativních vztahů mezi učitelem a jeho žáky;
- profesní frustrace, syndrom vyhoření (výzkum před pandemií).

Co s tím?: Mentoring 1

Forma kolegiální podpory ze strany zkušenějších učitelů (interních či externích mentorů, uvádějících učitelů?)

Význam:

- profesionalizace týmu;
- rozvoj spolupráce, klimatu školy;
- stabilizace mladých a nadějných učitelů;
- „revitalizace“ starších učitelů (jiný typ práce).

Cíle:

- snížit riziko osamělosti (začínajícího) učitele;
- zlepšit výkon, pomoci mladému učiteli stát se expertem;
- usnadnit vybudování profesní vize, zpětná vazba;
- poskytovat podporu a pomáhat formovat výzvy (motivovat), udržet v profesi;
- přenést kulturu školy.

Co s tím?: Mentoring 2

Didaktické a odborné kompetence (*teaching skills*)

- plánování výuky, rozvoj výukových strategií – didaktika, rozvoj hodnotících nástrojů;
- práce s žáky – respekt k individuálním potřebám, adaptace výuky pro žáky se SVP, práce s žáky z jiného sociokulturního prostředí, motivace žáků....;
- řízení třídy – upravit fyzický prostor, zajistit bezpečí a pořádek, vytvořit efektivní disciplinární systém...;
- administrativní úkoly – dokumentace, školská politika, řády a pravidla, odevzdávání úkolů (zejména pro začínající).

Interpersonální kompetence

- kolegialita, vztahy s učiteli, s rodiči, porozumění a přijetí školní filozofie, školní projekty.

Intrapersonální kompetence (*coping skills*)

- rovnováha profesního a osobního života, time management, učení se od kolegů, další vzdělávání, osobní cíle, relaxace a volný čas

Např. Asociace mentoringu <http://www.camv.cz/>

Co s tím?: Intervize

Způsob sdílení případové práce, zkušeností, součástí vzájemná podpora a reflexe mezi kolegy z různých škol (možná problematická situace – sousedící školy)

Popis:

- vytvoření menších skupin (ideálně 3-8) pedagogů z různých škol, kteří se pravidelně scházejí;
- platí princip rovnosti (případná role vedoucího spíše organizační charakter; střídání rolí);
- témata pro práci skupiny volí její členové (osobní zájem; větší snaha při hledání řešení);
- hledání možností řešení problémů (prostřednictvím naslouchání a diskusí; bez užívání soudů a kritiky; sdílení úspěchů i obtíží);
- stručná dokumentace průběhu práce skupiny.

Co s tím?: Supervize 1

Více chápání pojmu – obecně forma **odborné** (kolegiální?) podpory v pomáhajících profesích; občas kontrolní aspekt, který ovšem supervizi „znehodnocuje“

Supervize je forma **podpory profesního růstu** – příležitost k reflexi možností, jak jinak rozumět, jaké zaujímat postoje a jak jednat v situacích se žákem a kolegy, s cílem zvyšovat svou profesionální kompetenci (Havrdová, 1999)

Supervize se pokouší **dosáhnout zvýšení kvality práce** pomáhajících profesí pomocí komunikace s odborníkem, supervizorem. Tato komunikace probíhá v prostředí důvěry, vzájemného respektu a je zaměřena na rozvíjení kompetencí, komunikace, uvědomování si nevědomých stereotypů, souvislostí apod.

Co s tím?: Supervize 2

Typy supervize:

- individuální supervize – jednotlivec nebo celý tým jednotlivě;
- týmová supervize – celého pracovního týmu, zaměřeno na vztahy;
- manažerská supervize – u vedoucích pracovníků (řeší jiné problémy);
- případová (skupinová) supervize – zaměřeno nikoli na vztahy či organizaci, ale na řešení případů

Supervizí **není** kritika či hodnocení ze strany vedoucích pracovníků.

Bálintovská skupina

Původně určena pro psychoterapeuty, pak lékaře, postupně další pomáhající profese

Supervizní technika – existuje tedy „vedoucí“ skupiny (nutnost vedení profesionálem)

Pracuje se nad případy z praxe, avšak ne stylem „co na toho žáka vymyslet“, ale spíše „co mi brání porozumět mu“ (řešení vztahů k žákům)

Tři cíle:

- porozumět vztahu (zlepšit sebepozorování a pozorování, převzetí zodpovědnosti za žáka);
- překonat předsudky (nejsem „vševědoucí“; překonání „*manter*“: „jenom já vím, co je pro ně nejlepší“; „všemu se lze naučit“; „za vše může rodina“);
- pozměnit sebe sama (lépe chápat vztahy; akceptovat svoje limity...).

Skupinové řešení problému

Skupinové řešení problému – inspirace bálintovskými skupinami, týká se skupiny učitelů (převážně) z jedné školy

Nabízí strukturu a řád, na rozdíl od neformálních debat ve sborovně

Větší pocit bezpečí, sounáležitosti, spolupráce

Předpoklady práce:

- důvěra k tomu, kdo pomoc poskytuje;
- otevřenost vyučujících;
- *dobrovolná* účast vyučujících a chuť se zapojit;
- prožívaný problematický profesní vztah (především učitel – žák).

Výhody:

- bezpečná a neohrožující atmosféra;
- vlastní hodnocení učiteli;
- bezprostřední zpětná vazba.

Možný průběh

Nabídnutí případu profesního vztahu, který prožívají učitelé jako problematický a s nímž by chtěli pomoci.

První fáze – tzv. expozice případu a definování otázky

Druhá fáze – doplňující otázky

Třetí fáze – účastníci sdělují svoje pocity, představy, fantazie, týkající se případu a jeho aktérů

Čtvrtá fáze – praktické návrhy řešení, tj. jak by daný problém řešili na místě předkladatele

Pátá fáze – zpětná vazba předkladatele

Cílem není nalézt objektivní pravdu, ale nabídnout předkládajícímu spektrum možných řešení a námětů, ze kterých si vybere ty, které pro sebe považuje za nosné.

Hlavní přínosy

Pomoc při řešení náročných situací ve složitém kontextu výchovné situace s konkrétním žákem

Pochopení osobního podílu na profesním problému

Pochopení možných pohledů a přístupů druhých

Pro většinu pedagogů často zcela nová zkušenost, velmi pozitivně hodnocená